

a 114/2013. (IV. 16.) Korányrendelet 1. számú melléklete alapján

Javaslat a(z)

**Kovácsműhely és Lakóház
melléképülettel (“Csigaház”)**

Kapolcs Értéktárába történő felvételéhez

Készítette:
Márta István

.....
Kapolcs, 2017.11.12.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve:
Márta István

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: **Márta István**

Levelezési cím:

1022

Budapest,

Bimbó

u.87/b

Telefonszám:

+36 20 355 991

E-mail cím: wyxp@t-online.hu

II. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉK ADATAI

1. Megnevezése: **Kovácsműhely és Lakóház melléképülettel („Csigaház”)**

2. Szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód

épített környezet ipari és műszaki megoldások kulturális örökség sport

természeti környezet turizmus és vendéglátás

3. Fellelhetőségének helye: **8294 Kapolcs, Jókai utca 6. (53.hrsz.)**

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

települési: **Kapolcsi Értéktár**

5. A települési érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A falu életében mindig jelentős, kiemelkedő helyet foglalt el a kovácsműhely, és megbecsült tagja volt a közösségnek a kovácsmester.

De honnan ez a kiemelkedő szerep? A válasz erre nem egyszerű, de merész. A vas - mint anyag - az egyik legfontosabb fém az emberiség történetében. Gondoljunk csak meg: a réz, a bronz meglehetősen puha fém, az ebből készült szerszámokkal kevés komoly munkát lehetett elvégezni. Nem úgy a vassal! A kemény, szilárd fémből lehetett igazán hatásos szerszámot, eszközt készíteni, ami az egész emberiség történelmét átformálta. Nem csoda tehát, hogy a vassal dolgozó ember maga is kiemelkedett a társadalomból, alakjához legendák, mesék kötődtek, néha természetfölötti erőket tulajdonítottak neki. Erre csak két közismert példát mondunk: a görög mitológia Hefaisztosza, vagy a finnek vasverője, Ilmarinen milyen csodás dolgokat művelt!

A magyar falu kovácsa is örökölt még valamit a korábbi dicsőségből, nemcsak az ekék és az egyéb mezőgazdasági eszközök készítője, javítója, nemcsak a lovak patkolója, hanem az állatok és emberek gyógyítója (foghúzója), és az egész faluközösség „kommunikációs” központja is volt: itt cseréltek híreket a várakozók, itt mesélték el a közelebbi és távolabbi eseményeket, stb. Ilyen volt a füstös, kormos falusi kovácsműhely, ilyen volt a kapolcsi is: a falu és a környék lakosságának lovait patkolta, éllezte az ekevasakat, javította a szekereket, stb. Ezért aztán sok munkája inkább tavasztól ősziig, a mezőgazdasági munkák idején volt, telente a kovács is jobban ráért.

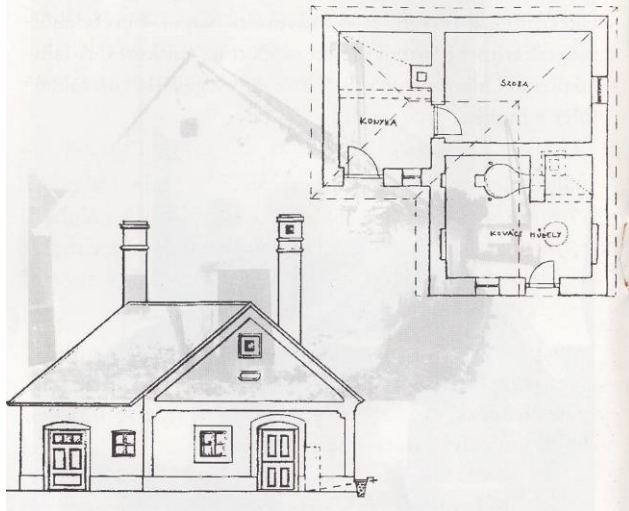
A Kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egylet 1990-ben vásárolta meg a Jókai utca 6. szám alatt lévő 400 m²-es romos lakóházat és a hozzátartozó kidőlt-bedőlt falú pajtaépületet, illetve az 526 m²-es elhanyagolt kertet. Az Egylet vezetősége úgy döntött, hogy felelőtlenség volna egy XVIII. század végi épületet veszni hagyni, hisz az elmúlt évtizedek amúgyis pótolhatatlan veszteségeket okoztak falunkban; vízimalom, régi ipari épületek, hagyományos parasztporták tűntek el, vagy semmisültek meg — nagyrészt elfogadható indokok nélkül. Épületegyüttesünk utolsó tulajdonosa volt az „utolsó” parasztkovács Kapolcson. Az ősi műhely éveken át lakatlanul és kifosztva állt a Dörögdt felé vezető úton, csak az öreg fűjtató emlékeztette a be-bekukkantó idegeneket a valahai szebb és dolgozóbb napokra.

1990-ben a Népjóléti Minisztériumtól nyert pályázati pénzből kezdte meg az Egylet a rekonstrukciós munkákat. A csóromi Magtárstudió építészei szakmai segítségével nyomán elkészültek a tervek, és a Művészeti Napok bevételeiből megtakarított pénzből megkezdődött az építkezés. A falu lakói és az Önkormányzat hathatós segítségével két ütemben folyt a munka.

1991-től 1993-ig a nagyon rossz állapotban lévő pajtát alakítottuk ki teakonyhával, férfi-női WC-vel, nyitott és zárt társalgóval ellátott nyugdíjas klubbá. (Falunk lakosságának 60 %-a nyugdíjas korú!)

A veszprémi Bramac Kft díjtalanul bocsátotta rendelkezésünkre a hódfarkú cserepeket, az ács, villany szerelési és vízvezetési munkákat falunk lakói társadalmi munkában végezték. A két kályha „kupás” cserepeit Szurdi Éva keramikus készítette el eredeti kapolcsi minták után.

1993-tól kezdtünk hozzá a „Vörös kovács” műhelyének és lakóházának rendbehozásához. Megpróbáltuk a kis épület minden zegét-zugát eredeti állapotba visszaállítani.

A piciny füstös konyha mászókérménye már a 30-as évek eredménye, hisz addig a zsuptetős padlásra ment fel a füst.

A szobában lévő bútorok nagy része a faluból származik, így pl. a XVIII. század közepén faragott falitéka is. (Ezt egy bontásra ítélt pajtából mentettük ki.) 1994-től hathatós segítséget nyújtott a Veszprém Megyei Laczkó Dezső Múzeum munkatársa: Törő László. Nemcsak szakmai segítséget kaptunk tőle, de a múzeum raktári készleteiből több, mint 250 db eredeti kovácsszerszámmal „stafírozta fel” a régi műhelyt.

Rengeteg tárgyat és bútort kaptunk a község lakóitól, az önkormányzat szakmunkáival segített bennünket. Az udvaron lévő faragott „hidast” (disznóólat) a „Kúház” egyik udvaráról hoztuk le. 1993-ban néprajzos egyetemisták — szakmai gyakorlatként — kutatták fel a valahai tárgyak, berendezések helyét.

Az MTM Kommunikációs Kft által adományozott segítséggel 1995. július 7-én adtuk át — a falu jövő generációinak figyelmébe ajánlva — az utolsó kapolcsi kovácsműhelyt „mindenki okulására.”

Végezetül álljon itt néhány név az önkéntes segítők közül, a teljesség igénye nélkül:

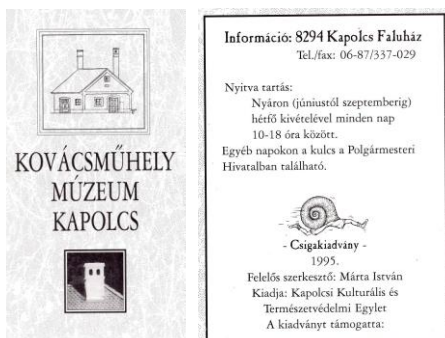
A Nyugdíjas Klub tagjai, az Ifjúsági Klub tagjai, valamint Balázs Ferenc - bádogosmester (Monostorapáti), Fekete Ferenc - ácsmester, Fekete György - villanyszerelő, Kelemen Károly - fuvarozó, Márvány Gyula - vízvezetékszerelő, továbbá Ács Tibor, Bocskai Pál, Dezső Sándor, Dabosi János, Farkas György, Fazekas Imre, Fazekas István, Holczinger Sándor, Horváth Jenő, Kozma Károly, Nagy Lajos (Ádám), ifj. Nagy Károly, (kis) Nagy Károly, Ifj. Orbán Antal, Orbán Antal, Orsós Imre, Orsós János, Pajer József, Pető Gábor, Pető Gyula, Sipos Tiborné, Szabóné Szokoli Éva, ifj. Török István (Csoki), Török Lajos, Török Jenő, Török Tamás, Varga Gyula, Varga Zoltán, mákói testvérfalunk színjátszó csoportjának tagjai, a csángó Róka Mihály Moldvából, Szurdi Éva, a „csóromiak” és a kapolcsi Önkormányzat.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A falu történelmének egyik utolsó emléke. Mind az épületek, mind a múzeum tárgyai lenyomatai a valahai Kapolcs hétköznapi életének, ezért megőrzésük kötelessége a jelenlegi és az elkövetkező generációknak. A kovácműhely esetenkénti üzemeltetésének, életben tartásának egyik biztosítója az Értéktárba való felvétel.

7. A települési értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Az első kiadvány: 1995-ös leporello.

- VÖLGYFUTÁR (újság) 1995-2011
- Mayer Dénes: KAPOLCS. Adalékok Kapolcs történetéhez. Kapolcs, 1995. (Csigakönyvek 1)
- ELŐADÁSOK AZ EGER-VÖLGYE TELEPÜLÉSEINEK TÖRTÉNETÉBŐL. Kapolcs, 1996. A Hajnal István Kör történeti konferenciája Kapolcs, 1996. július 19-20. Szerk.: Dr. Hudi József, Kapiller Imre, Ladányi István. Kapolcs, 1996. (Csigakönyvek 2.)
- Ladányi András: KAPOLCSHOZ HŰ MARADNI (szociográfia) Kapolcs, 2005. (Csigakönyvek 4.)
- Ladányi András: FALVAK A MŰVÉSZETEK VÖLGYÉBEN. Kapolcs, Monostorapáti, Öcs, Pula, Taliándörögd, Vigántpetend (Tájak-Korok-Múzeumok Kiskönyvtára 729. szám) 2006. Kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egylet, Tájak-Korok-Múzeumok Egyesület

- KAPOLCSI ÚTILAPOK - Helytörténeti kalauz az idő stopposainak. Szabó Csaba fotógyűjtését felhasználva szerkesztette és a bevezetőt írta: Tóth G. Péter
A Kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egylet közreműködésével kiadja az Alexandra Könyvesház Kft. Alexandra Kiadója. Pécs, 2011. (Csigakönyvek 6.)
- Pálinkás István: KAPOLCSI BESZÉLGETÉSEK. Budapest, 2003. Pannon Lapok Társasága Kiadó Kft.

8. A települési érték hivatalos weboldalának címe:

www.volgytortenet.hu

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt települési érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja csatolva
2. A Hungarikum törvény. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

(j) nemzetközi elismerésben részesített nemzeti érték: azon nemzeti érték, amely az Országgyűlés által ratifikált vagy kormányrendelettel kihirdetett nemzetközi megállapodások vagy viszonyosság alapján nemzetközi elismerésben részesült);

A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat